



**Cynllun Iaith Gymraeg  
[Hendre Cyfyngedig]**

**Cynllun iaith Gymraeg a baratowyd yn unol â Deddf yr Iaith Gymraeg 1993  
(y Ddeddf) a'r Cod Rheoliadol ar gyfer Cymdeithasau Tai yng Nghymru,  
Llywodraeth Cynulliad Cymru, Mawrth 2006.**

**Derbyniodd y Cynllun hwn gymeradwyaeth Bwrdd yr Iaith Gymraeg o dan  
adran 14(1) y Ddeddf ar 08/07/2008.**

## 1. Datganiad Agoriadol

### Nod y Cynllun

Mae Hendre Cyfyngedig wedi mabwysiadu'r egwyddor, wrth gynnal busnes cyhoeddus yng Nghymru, y bydd yn trin y Gymraeg a'r Saesneg ar y sail eu bod yn gyfartal. Mae'r cynllun hwn yn nodi sut y byddwn yn gweithredu'r egwyddor honno wrth ddarparu gwasanaethau i'r cyhoedd yng Nghymru.

### Amcanion:

- Galluogi pawb sydd yn defnyddio gwasanaeth neu sydd mewn trafodaeth gyda Hendre Cyf i wneud hynny trwy gyfrwng y Gymraeg neu'r Saesneg yn ôl dewis personol yr unigolyn
- Hyrwyddo a hwyluso defnydd o'r Gymraeg yn y gweithle

Mae Hendre Cyf yn cydnabod y gall aelodau'r cyhoedd fynegi eu barn a'u hanghenion yn well yn eu dewis iaith. Mae hefyd yn cydnabod mai mater o arfer da yn hytrach na goddefgarwch yw galluogi'r cyhoedd i ddefnyddio'r Gymraeg ac y gall gwadu'r hawl i ddefnyddio eu dewis iaith eu rhoi mewn sefyllfa anfanteisiol. Bydd Hendre Cyf felly yn cynnig i'r cyhoedd yr hawl i ddewis pa iaith i'w ddefnyddio wrth ymdrin â hi yn unol â'r egwyddor uchod.

## 2. Cyflwyniad

- **Cefndir a Gwerthoedd Corfforaethol**

Ffurfiwyd Hendre Cyfyngedig (gynt Cymdeithas Tai Hendre Cyf) ym mis Tachwedd 2002 ac mae'n darparu amrediad o wasanaethau corfforaethol.

Prif weithgareddau Hendre Cyf yw darparu amrywiaeth o wasanaethau corfforaethol canolog yn cynnwys technoleg gwybodaeth, ariannol, datblygu, personél, rheoli cyfleusterau a gwasanaethau ysgrifenyddiaeth gwmni. Prif gleientiaid Hendre yw ei is-gwmnïau, ond mae'n gynyddol wedi ymestyn ei sylfaen cwsmeriaid i gynnwys cwmnïau nad ydynt yn aelodau o'r grŵp.

- **Strwythur ac Ardal Gweithredu**

Caiff Hendre Cyf ei lywodraethu gan Fwrdd gwirfoddol o hyd at 15 Aelod. Mae gan ein Haelodau Bwrdd amrediad o sgiliau a phrofiad a maent yn gyfrifol am reoli busnes Hendre mewn modd effeithiol, effeithlon ac atebol.

Staffio – Mae Hendre Cyf yn cyflogi dros 40 o staff i gyd yn seiliedig yn ei Brif Swyddfa yng Nghroes Cwrlwys, Caerdydd.

- **Defnyddwyr Gwasanaeth**

Yn ogystal â darparu gwasanaethau corfforaethol i aelodau eraill y Grŵp, mae gan Hendre is-denantiaid masnachol yn ei swyddfeydd ac mae'n darparu gwasanaethau technoleg gwybodaeth, adnoddau dynol, datblygu ac ariannol i gleientiaid allanol.

- **Yr Iaith Gymraeg**

Mae'n galonogol fod nifer a chanran y bobl sy'n medru siarad Cymraeg yn yr ardaloedd lle gweithiwn wedi cynyddu a bellach yn sefyll ar 11.3%, gan amrywio rhwng 10.2% a 12.5%. Dylai'r ffaith galonogol hon barhau, gan fod y canran uchaf o siaradwyr Cymraeg yn yr ardaloedd hyn ymhlith plant a phobl ifanc.

Byddwn yn ymdrechu i weithredu yn unol ag egwyddorion Iaith Pawb, cynllun gweithredu Llywodraeth y Cynulliad ar gyfer Cymru ddwyieithog.

Y pwynt cyswllt ar gyfer y Cynllun Iaith yw'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Corfforaethol. Medrir cysylltu ag ef ar 029 2067 5819, [davidh@hendre.org.uk](mailto:davidh@hendre.org.uk)

### **3. Cynllunio a Chyflwyno Gwasanaethau**

#### **3.1 Polisiâu a Mentrau**

- 3.1.1 Wrth lunio polisiâu a mentrau newydd, neu wrth ddiwygio polisiâu, bydd Hendre Cyf yn asesu eu heffaith ieithyddol gan ofalu eu bod yn gyson â'r Cynllun Iaith hwn ac yn sicrhau bydd mesurau yn y Cynllun yn cael eu gweithredu wrth roi polisiâu a mentrau newydd ar waith.
- 3.1.2 Bydd Hendre Cyf yn ymgynghori â Bwrdd yr Iaith Gymraeg ymlaen llaw ynglŷn ag unrhyw fwrdd fyddai'n effeithio'n uniongyrchol ar y Cynllun Iaith hwn. Ni newidir y Cynllun hwn heb gytundeb Bwrdd yr Iaith Gymraeg ymlaen llaw.
- 3.1.3 Byddwn yn sicrhau bod y sawl sydd yn ymwneud â llunio polisiâu yn ymwybodol o'r Cynllun ac o gyfrifoldebau Hendre Cyf o dan y Cod Rheoliadol a Deddf yr Iaith Gymraeg 1993.

#### **3.2 Darparu Gwasanaeth**

- 3.2.1 Bydd Hendre Cyf yn sicrhau bod cymaint â phosibl o'r gwasanaethau ar gael yn Gymraeg a byddwn yn hysbysu'r cyhoedd pan fyddant ar gael.
- 3.2.2 Bydd Hendre Cyf yn cyflawni'r ymrwymadau a nodir yn y Cynllun drwy weithredu'r trefniadau canlynol:
  - galluogi swyddogion o un rhan o'r Grŵp a all siarad Cymraeg i gynorthwyo swyddfa arall pan gwyd yr angen;
  - cyflogi cyfieithwyr proffesiynol;
  - codi ymwybyddiaeth ymysg staff Hendre Cyf am ofynion y Cynllun Iaith;
  - ystyried yr angen i gynyddu argaeledd sgiliau iaith Gymraeg drwy hyfforddi a phenodi.

#### **3.3 Gwasanaethau a gyflwynir i'r cyhoedd gan sefydliadau eraill**

Swyddogaethau rheoleiddio a gwasanaethau trydydd parti

3.3.1 Bydd unrhyw gytundebau neu drefniadau a wnawn gyda thrydydd parti yn gyson â rhannau perthnasol y Cynllun hwn.

#### **3.4 Safonau Ansawdd**

3.4.1 Bydd gwasanaethau a ddarperir yn Gymraeg ac yn Saesneg o ansawdd cyfartal a chânt eu darparu o fewn yr un amserlen.

3.4.2 Bydd Hendre Cyf yn datgan yr egwyddor hon mewn dogfennau allweddol fel cynlluniau corfforaethol ac adroddiadau blynyddol.

### **4. Delio â'r Cyhoedd sy'n siarad Cymraeg**

#### **4.1 Gohebiaeth**

4.1.1 Mae Hendre Cyf yn croesawu gohebiaeth yn y Gymraeg.

4.1.2 Ymdrinnir â phob gohebiaeth yn brydlon a ni ddylai gohebu drwy gyfrwng y Gymraeg ynddo'i hun arwain at oedi.

4.1.3 Pan fydd rhywun yn ysgrifennu atom yn Gymraeg, byddwn yn paratoi ateb yn Gymraeg (os oes angen ateb).

4.1.4 Yn Gymraeg y bydd yr holl ohebiaeth yn dilyn sgwrs ffôn neu wyneb yn wyneb yn Gymraeg neu gyfarfod lle sefydlwyd y byddai'n well gan berson ohebu yn Gymraeg.

4.1.5 Byddwn yn cytuno ar drefniadau ar gyfer gohebiaeth ac ar gyfer trefnu cyfieithu.

#### **4.2 Cyfathrebu dros y ffôn**

4.2.1 Mae Hendre Cyf yn croesawu galwadau ffôn yn Gymraeg a'n harfer safonol yw sicrhau y gall y cyhoedd siarad yn Gymraeg neu'n Saesneg wrth ddelio â ni dros y ffôn.

4.2.2 Bydd staff ein derbynfa yn ateb galwadau ffôn gyda chyfarfodiad dwyieithog.

4.2.3 Er mwyn cwrdd â'r nod o drin y Gymraeg a'r Saesneg ar sail gyfartal bydd Hendre Cyf yn gweithredu'r camau canlynol i alluogi siaradwyr Cymraeg i ddelio â Hendre Cyf yn Gymraeg dros y ffôn:

- darparu cyfeirlyfr mewnol o siaradwyr Cymraeg y gellir trosglwyddo galwadau iddynt
- rhoi canllawiau i staff ar sut i ddelio â galwadau ffôn gan siaradwyr Cymraeg a sicrhau eu bod yn gyfarwydd â'r trefniadau.

### **4.3 Cyfarfodydd Cyhoeddus**

- 4.3.1 Pan gynhelir cyfarfodydd cyhoeddus gan Hendre, gan gynnwys cynadleddau a digwyddiadau eraill tebyg, bydd croeso i'r rhai fydd yn bresennol i gyfrannu drwy gyfrwng y Gymraeg neu'r Saesneg.
- 4.3.2 Byddwn yn gwahodd y rhai sy'n mynychu i hysbysu'r trefnwyr p'un ai Gymraeg neu Saesneg y dymunant ei defnyddio.
- 4.3.3 Pan fydd siaradwyr Cymraeg ymysg y rhai a wahoddir i fod yn bresennol neu os yw'n wybyddus fod siaradwyr Cymraeg am fynychu, dylid trefnu cyfleusterau cyfieithu.

### **4.4 Cyfarfodydd Eraill**

- 4.4.1 Mae Hendre Cyf yn croesawu cyfarfodydd gyda'r cyhoedd yn Gymraeg neu'n Saesneg, ond oherwydd prinder siaradwyr Cymraeg, ni allwn warantu cyfarfod wyneb i wyneb yn Gymraeg. Mewn amgylchiadau felly byddwn yn esbonio'n gwrtais beth yw'r sefyllfa a chynnig opsiynau eraill, megis trefnu cyfieithu neu symud ymlaen gyda'r cyfarfod yn Saesneg.
- 4.4.2 Os yw'n amlwg fod galw cyson am gyfarfodydd wyneb yn wyneb drwy gyfrwng y Gymraeg, a'n bod yn methu cwrdd â'r gofyn hwnnw, byddwn yn ystyried camau gweithredu megis hyfforddi neu benodi staff dwyieithog.

### **4.5 Cyfathrebu â'r cyhoedd mewn ffyrdd eraill**

Bydd Hendre Cyf yn ystyried y ffyrdd gorau o gwrdd ag anghenion siaradwyr Cymraeg ym mha fodd bynnag y byddwn yn delio â'r cyhoedd.

- 4.5.2 Bydd Hendre Cyf yn gweithredu a chynnal gwefan ddwyieithog.

## **5. Wyneb Cyhoeddus Hendre Cyfyngedig**

### **5.1 Hunaniaeth Gorfforaethol**

- 5.1.1 Mae Hendre Cyf yn ymroddedig i ddatblygu hunaniaeth gorfforaethol ddwyieithog a byddwn yn mabwysiadu delwedd gyhoeddus ddwyieithog yn ystod oes y Cynllun hwn.

### **5.2 Arwyddion**

- 5.2.1 Pan fydd Hendre Cyf yn adnewyddu neu ailosod unrhyw arwyddion byddwn yn sicrhau bod fersiynau newydd yn gwbl ddwyieithog. Bydd arwyddion sy'n cael eu codi am y tro cyntaf yn gwbl ddwyieithog.
- 5.2.2 Bydd maint, safon eglurder ac amlygrwydd y geiriau ar arwyddion yn parhau'r egwyddor o gydraddoldeb iaith.
- 5.2.3 Arfer safonol Hendre Cyf fydd darparu arwyddion dwyieithog, ond mewn achosion pan gaiff arwyddion Cymraeg a Saesneg

eu darparu ar wahân byddant yn gyfartal o ran ffurf, maint, ansawdd, eglurder ac amlygrwydd.

### **5.3 Cyhoeddi ac Argraffu Deunydd**

- 5.3.1 Bydd Hendre Cyf yn cynhyrchu ein dogfennau strategol allweddol neu'r rhai a anelwyd at y cyhoedd yn gyffredinol mewn ffurf ddwyieithog.
- 5.3.2 Ein harfer safonol fydd darparu cyhoeddiadau dwyieithog, ond mewn rhai achosion am resymau ymarferol, byddwn yn cyhoeddi fersiynau Cymraeg a Saesneg ar wahân. Mewn achosion o'r fath byddwn yn dosbarthu'r fersiynau yr un pryd â'i gilydd. Byddant hefyd yr un mor hawdd i'w cael a bydd y ddwy fersiwn yn cynnwys neges yn dweud bod fersiwn ar gael yn yr iaith arall.
- 5.3.3 Byddwn yn sicrhau bod staff a'r rhai sy'n gyfrifol am argraffu yn gwybod am y polisi a gweithdrefnau ar gyfer cyhoeddi.

### **5.4 Ffurflenni a deunydd esboniadol**

- 5.4.1 Bydd Hendre Cyf yn cynhyrchu ffurflenni dwyieithog lle mae'n rhesymol ymarferol ac addas dan yr amgylchiadau.
- 5.4.2 Pan fyddwn yn cynhyrchu ffurflenni dwyieithog, ein harfer safonol fydd cynhyrchu ffurflenni dwyieithog gyda'r ddwy iaith yn ymddangos gyda'i gilydd yn yr un ddogfen.
- 5.4.3 Mewn rhai achosion (oherwydd cymhlethdod ffurflen), ni fydd yn ymarferol cynhyrchu fersiwn dwyieithog a gall fersiynau ar wahân yn Gymraeg a Saesneg fod yn fwy ymarferol ac addas. Mewn achosion felly, bydd y fersiynau Cymraeg a Saesneg yr un mor rhwydd i'w cael yn swyddfeydd Hendre.

### **5.5 Datganiadau i'r wasg**

- 5.5.1 Mae datganiadau i'r wasg yn rhan amlwg o wyneb cyhoeddus Hendre Cyf a byddwn felly yn eu cyhoeddi yn ddwyieithog pan fo'n briodol dan yr amgylchiadau.

### **5.6 Ymgyrchoedd Marchnata a Chyhoedduswydd**

- 5.6.1 Bydd ymgyrchoedd marchnata Hendre Cyf yn cydymffurfio gydag adrannau perthnasol y Cynllun hwn.

### **5.7 Hysbysiadau Swyddogol, Hysbysiadau Cyhoeddus a Hysbysebion Recriwtio Staff**

- 5.7.1 Bydd ein hysbysiadau swyddogol a chyhoeddus yn ddwyieithog pan fo'n briodol dan yr amgylchiadau. Byddant yn gyfartal o ran ffurf, maint, ansawdd, eglurder ac amlygrwydd.
- 5.7.2 Bydd ein hysbysebion recriwtio staff yn ddwyieithog ar gyfer swyddi lle mae angen sgiliau yn y Gymraeg.

## **6. Gweithredu ac Adolygu'r Cynllun**

### **6.1 Staffio**

- 6.1.1 Byddwn yn gwneud trefniadau i sicrhau i'r graddau sy'n rhesymol ymarferol bod gan y gweithfannau sydd â chyswllt â'r cyhoedd fynediad i staff sydd â'r sgiliau priodol yn yr iaith Gymraeg er mwyn galluogi'r gweithleoedd hynny i ddarparu gwasanaeth yn y Gymraeg. Bydd y graddau y ceir hyn yn angenrheidiol neu'n bosibl yn amrywio yn dibynnu ar y gwasanaeth a'r ardal.
- 6.1.2 Byddwn yn ymateb i unrhyw ddiffyg sgiliau drwy ein polisi recriwtio a hyfforddi, neu drwy ystyried y posibilrwydd o ail-leoli staff yn fewnol.

### **6.2 Recriwtio**

- 6.2.1 Pan fydd yn ddymunol neu'n hanfodol bod ymgeisydd yn meddu ar sgiliau yn yr iaith Gymraeg, nodir hyn yn glir yn adran gymwysterau'r swydd ac mewn hysbysebion. Byddwn hefyd yn nodi'r lefel cymhwyster sydd ei angen ar gyfer y swydd, er enghraifft "siarad Cymraeg yn rhugl".

### **6.3 Hyfforddiant Cymraeg**

- 6.3.1 Bydd Hendre Cyf yn cefnogi'r Cynllun iaith hwn drwy annog a chefnogi aelodau o staff i ddysgu Cymraeg neu wella eu sgiliau yn y Gymraeg.
- 6.3.2 Bydd geiriaduron a deunydd electronig ar gael i gynorthwyo staff sy'n dysgu Cymraeg.
- 6.3.3 Bydd y Gymdeithas yn rhoi hyfforddiant ymwybyddiaeth i staff ynglŷn â disgwyliadau'r Cynllun hwn. Ein harfer safonol fydd cynnwys hyfforddiant o'r fath wrth anwytho staff newydd.

### **6.4 Trefniadau Gweinyddol**

- 6.4.1 Mae gan y Cynllun hwn awdurdod, cefnogaeth a chymeradwyaeth lawn Bwrdd Hendre Cyf. Y Rheolwr Gyfarwyddwr sydd â'r cyfrifoldeb cyffredinol am weithrediad y Cynllun iaith ac mae gan bob aelod o staff Hendre Cyf gyfrifoldeb i wybod sut mae gweithredu'r Cynllun yn effeithiol.

### **6.5 Adolygu Gweithredu'r Cynllun**

- 6.5.1 Bydd y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Corfforaethol yn monitro ac adolygu'r Cynllun hwn.
- 6.5.2 Bydd Hendre Cyf yn defnyddio ein trefn gwyno arferol i gofnodi a delio â chwynion am y Cynllun hwn ac yn sicrhau bod modd monitro cwynion penodol am y Cynllun.

6.5.3 Bydd y Rheolwr Gyfarwyddwr yn rhoi adroddiad blynyddol i'r Bwrdd ac yn anfon copi o'r adroddiad at Fwrdd yr Iaith Gymraeg. Bydd yr adroddiad yn dilyn fformat wedi ei gytuno â'r Bwrdd a bydd yn cynnwys gwybodaeth am natur unrhyw gwynion ac awgrymiadau gwelliant i'r Cynllun a dderbyniwyd gan y cyhoedd.

## 6.6 **Cyhoeddi Gwybodaeth**

6.6.1 Bydd Hendre Cyf yn cynnwys datganiad yn ein hadroddiad blynyddol yn nodi ble gall aelod o'r cyhoedd gael gafael ar gopi o'n adroddiad monitro blynyddol at Fwrdd yr Iaith Gymraeg.

## 6.7 **Cyhoeddusrwydd**

6.7.1 Bydd Hendre Cyf yn sicrhau bod aelodau o'r cyhoedd sy'n delio â ni yn gwybod am y Cynllun hwn a'i gynnwys, a sut y gallant ddelio â Hendre Cyf yn Gymraeg.

6.7.2 Bydd ein dulliau o roi cyhoeddusrwydd i'r Cynllun a'i gynnwys yn dilyn ein trefniadau cyhoeddusrwydd corfforaethol arferol, gan gynnwys sicrhau y caiff y Cynllun ei gyhoeddi mewn man amlwg ar ein gwefan.

6.7.3 Bydd Hendre Cyf yn sicrhau bod ein staff yn gyfarwydd gyda'r mesurau a gynhwysir yn y Cynllun er mwyn sicrhau y telir sylw i'r mesurau lle bynnag sy'n bosibl.